

52

ZARZĄDZENIE PREZESA WYŻSZEGO URZĘDU GÓRNICZEGO

z dnia 5 lutego 1970 r.

w sprawie ochrony zdrowia pracowników zatrudnionych w podziemnych zakładach górniczych przed działaniem pyłów.

Na podstawie § 236 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 sierpnia 1969 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz bezpieczeństwa pożarowego w podziemnych zakładach górniczych (Dz. U. Nr 24, poz. 176) zarządza się, co następuje:

§ 1. Zarządzenie określa:

- 1) sposób i częstotliwość przeprowadzania pomiarów zapylenia powietrza oraz przeprowadzania analiz pyłu,
- 2) wytyczne dopuszczalnego zapylenia powietrza kopalniowego,

- 3) zasady podziału wyrobisk na odpowiednie stopnie zagrożenia ze względu na zapylenie oraz zawartość wolnej krzemionki w pyłe,
- 4) zasady profilaktyki technicznej dla ochrony pracowników przed pylicą.

§ 2. Przepisy zarządzenia stosuje się:

- 1) w podziemnych wyrobiskach oraz
- 2) w pomieszczeniach na powierzchni związanych bezpośrednio z prowadzeniem ruchu w podziemnych wyrobiskach

podziemnych zakładów górniczych, w których występuje lub może wystąpić zapylenie powietrza oraz w których zatrudnia się pracowników.

§ 3. 1. Pomiary zapylenia powietrza wykonuje się sposobem konimetrycznym, określając ilość ziarn pyłu w 1 cm³ powietrza (Z/cm³), przy czym liczy się wyłącznie pyły o średnicy ziarn 5 mikrometrów i mniejsze.

2. Do pomiarów zapylenia powietrza należy stosować tylko taki sprzęt pomiarowy, którego typ został dopuszczony do użytku przez Wyższy Urząd Górniczy po zasięgnięciu opinii Głównego Instytutu Górnictwa.

§ 4. 1. Pomiary zapylenia powietrza wykonuje się w miejscach określonych w § 2.

2. Pomiary powinny być wykonywane:

- 1) raz na dwa miesiące — w miejscach, w których wykonuje się czynności urabiania i ładowania, oraz w miejscach, w których w istniejących warunkach geologiczno-górnictwowych lub technicznych może wystąpić zapylenie przekraczające dopuszczalne wartości, określone w § 12,
- 2) raz na cztery miesiące — w innych miejscach niż określone w pkt 1.

3. Pomiary należy również wykonywać każdorazowo po rozpoczęciu nowego wyrobiska górniczego, a także po oddaniu do ruchu nowego obiektu albo urzędzenia, przy których pracy może wystąpić zapylenie powietrza.

§ 5. 1. W podziemnych wyrobiskach (§ 2 pkt 1) pomiar zapylenia powietrza wykonuje się przez pobranie co najmniej czterech próbek konimetrycznych, w odstępach co 10 minut w czasie ruchu w wyrobisku.

2. Pomiary, o których mowa w ust. 1, powinny być wykonywane w sferze oddychania człowieka w odległości 5—20 m od najbliższego źródła zapylenia. W razie stosowania wentylacji opływowej pomiary powinny być wykonywane poza źródłami zapylenia.

3. Oprócz pomiarów określonych w ust. 1 i 2 należy wykonać dodatkowe pomiary przez pobranie trzech próbek konimetrycznych w wyrobiskach korytarzowych:

- 1) doprowadzających powietrze do ścian — w odległości 10 m przed skrzyżowaniem ze ścianą,
- 2) drażnionych przy zastosowaniu wentylacji lutniowej ssącej — w odległości 20 m od czoła przodka,
- 3) drażnionych przy zastosowaniu wentylacji lutniowej tłoczącej — przy wylocie lutniociągu.

§ 6. 1. W pomieszczeniach na powierzchni związanych bezpośrednio z prowadzeniem ruchu w podziemnych wyro-

biskach (§ 2 pkt 2) pomiary zapylenia powietrza wykonuje się w sposób określony w § 5 ust. 1 dla każdego stanowiska pracy.

2. Stanowisko pracy oznacza strefę o promieniu 10 m wokół stałego miejsca zatrudnienia pracownika.

§ 7. Wyniki pomiarów zapylenia powinny być notowane w książce zapylenia powietrza.

§ 8. 1. Wolną krzemionkę w pyłe oznacza się w drodze analizy chemicznej. Sposób wykonywania analiz chemicznych ustala Główny Inspektor Sanitarny po zasięgnięciu opinii Głównego Instytutu Górnictwa.

2. Stosowanie innej niż określona w ust. 1 metody oznaczania wolnej krzemionki w pyłe wymaga zgody Głównego Inspektora Sanitarnego, wyrażonej po zasięgnięciu opinii Głównego Instytutu Górnictwa.

§ 9. Pył do analizy na zawartość wolnej krzemionki powinien być pobierany bezpośrednio z powietrza, w miejscach określonych w § 4—6.

§ 10. Analizy pyłu na zawartość wolnej krzemionki powinny być przeprowadzane w okresach ustalonych w § 4 ust. 2 i 3.

§ 11. Pomiary zapylenia powietrza oraz pobierania pyłu do analizy na zawartość wolnej krzemionki powinni dokonywać wykwalifikowani pracownicy.

§ 12. Zależnie od zawartości w pyłe wolnej krzemionki ustala się następujące dopuszczalne wartości zapylenia powietrza kopalnianego:

Zawartość wolnej krzemionki (SiO ₂) w pyłe w %:	Liczba ziarn pyłu o średnicy 5 mikrometrów i mniejszych w 1 cm ³ powietrza, mierzona dopuszczonym konimetrycznym
poniżej 5	1100
od 5 do 15	800
powyżej 15 do 25	600
powyżej 25 do 50	300
powyżej 50	180

§ 13. Podziemne wyrobiska (§ 2 pkt 1) dzieli się, ze względu na zapylenie oraz zawartość wolnej krzemionki w pyłe, na następujące stopnie zagrożenia:

Stopień zagrożenia	Zawartość wolnej krzemionki (SiO ₂) w pyłe w %				
	poniżej 5	od 5 do 15	powyżej 15 do 25	powyżej 25 do 50	powyżej 50
pierwszy	poniżej 550 Z/cm ³	poniżej 400 Z/cm ³	poniżej 300 Z/cm ³	poniżej 150 Z/cm ³	poniżej 100 Z/cm ³
drugi	550—1100 Z/cm ³	400—800 Z/cm ³	300—600 Z/cm ³	150—300 Z/cm ³	100—180 Z/cm ³
trzeci	powyżej 1100 Z/cm ³	powyżej 800 Z/cm ³	powyżej 600 Z/cm ³	powyżej 300 Z/cm ³	powyżej 180 Z/cm ³

§ 14. Wszystkie podziemne wyrobiska (§ 2 pkt 1) powinny być przez kierownika ruchu zakładu górniczego zaliczone do odpowiednich stopni zagrożenia, określonych w § 13.

§ 15. Zaliczenia podziemnych wyrobisk do poszczególnych stopni zagrożenia dokonuje się na podstawie obliczenia średniej arytmetycznej wyników trzech kolejnych pomiarów zapylenia powietrza oraz wyników trzech kolejnych analiz pyłu na zawartość wolnej krzemionki, dokonanych w okresach czasu ustalonych w § 4 ust. 2 i 3.

§ 16. O zaliczeniu podziemnych wyrobisk do poszczególnych stopni zagrożenia powinny być zawiadomione zainteresowane osoby dozoru ruchu zakładu górniczego oraz kierownik właściwej lekarskiej przychodni przyzakładowej (lekarz sanitarno-przemysłowy) dla ustalenia rozmiaru i zakresu profilaktyki.

§ 17. W zależności od wyników pomiarów zapylenia powietrza i analiz pyłu na zawartość wolnej krzemionki oraz ustalonych stopni zagrożenia, kierownik ruchu zakładu górni-

czego powinien — przy uwzględnieniu warunków naturalnych i technicznych — stosować kompleksowo odpowiednie metody zwalczania zapylenia powietrza, polegające w szczególności na:

- 1) wierceniu otworów w skałach z zastosowaniem przepłuczki wodnej lub odsysania zwiercin na sucho,
- 2) odpalaniu otworów strzałowych z przybitką wodną,
- 3) wykonywaniu robót strzałowych z wypełnieniem otworów strzałowych wodą pod ciśnieniem,
- 4) stosowaniu zapór z dyszami zraszającymi w czasie odpalania otworów strzałowych,
- 5) wyposażeniu maszyn powodujących zapylenie w urządzenia zraszające lub odpylające,
- 6) włączaniu wody do calizny pokładów węgla kamiennego,
- 7) zraszaniu dyszami wodnymi przesypów i wysypów oraz tras odstawy i przewozu urobku,
- 8) zmywaniu lub usuwaniu pyłów osiadłych.

§ 18. Zabrania się:

- 1) wiercenia otworów strzałowych za pomocą wiertarek udarowo-obrotowych w skałach zawierających wolną krzemionkę bez stosowania przepłuczki lub odsysania zwiercin na sucho,
- 2) stosowania maszyn i urządzeń, które w czasie pracy powodują zapylenie powietrza i nie są wyposażone w sprawnie działające urządzenia zraszające lub pyłochłonne albo w inne urządzenia zapobiegające powstawaniu pyłu lub unieszkodliwiają jego działanie,
- 3) stosowania niesprawnie działających urządzeń dla zwalczania zapylenia powietrza.

§ 19. Stosowane urządzenia do zwalczania zapylenia powietrza powinny unieszkodliwiać przede wszystkim pyły o średnicy ziarn 5 mikrometrów i mniejsze.

§ 20. Do zwalczania zapylenia powietrza wolno stosować tylko takie środki chemiczne, które zostały dopuszczone do użytku w zakładach górniczych przez Głównego Inspektora Sanitarnego.

§ 21. Woda stosowana do urządzeń zraszających powinna pod względem bakteriologicznym odpowiadać normom ustalonym dla wody do picia.

§ 22. 1. Zatrudnianie pracowników:

- 1) w wyrobiskach podziemnych, w których zapylenie powietrza przekracza wartości określone w § 12, oraz
- 2) w pomieszczeniach na powierzchni (§ 2 pkt 2), w których zapylenie powietrza przekracza powszechnie obowiązujące normy zapylenia

— pomimo stosowania wszystkich dostępnych środków zwalczających zapylenie albo gdy z przyczyn naturalnych lub technicznych nie można wszystkich takich środków stosować — jest dozwolone tylko przy stosowaniu odpowiedniego sprzętu ochrony osobistej dróg oddechowych.

2. Wolno stosować dla ochrony dróg oddechowych przed szkodliwym działaniem pyłów tylko taki sprzęt ochrony osobistej, którego typ został dopuszczony do użytku przez Centralny Instytut Ochrony Pracy.

§ 23. Zabrania się wyposażania pracowników w niesprawnie działający lub nienależycie konserwowany sprzęt ochrony osobistej dróg oddechowych oraz używania przez pracowników takiego sprzętu.

§ 24. W uzasadnionych wypadkach Prezes Wyższego Urzędu Górniczego na wniosek właściwego ministra w porozumieniu z Głównym Inspektorem Sanitarnym może zezwolić na odstępstwa od przepisów niniejszego zarządzenia.

§ 25. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Wyższego Urzędu Górniczego: *E. Grabowski*